

Dr. Ion Ristea

MANUAL DE DREPT PENAL

PARTEA SPECIALĂ

I și II

(cu referire și la prevederile noului Cod penal)

*Manualul este necesar studenților de la
facultățile de drept, cursuri de zi și frecvență redusă*

Universul Juridic

București

-2013-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

RISTEA, ION

**Manual de drept penal : partea specială I și II : (cu referire și la prevederile
noului Cod penal) / Ion Ristea. - București : Universul Juridic, 2013**

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-124-9

343(498)

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15; 0733.674.222**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Manual de drept penal
Partea specială
I

– Unitatea de învățare 1 –

INTRODUCERE

- 1.1. Obiectivele cursului
- 1.2. Concepția curriculară
- 1.3. Scopul unităților de învățare
- 1.4. Tematica unităților de învățare
- 1.5. Bibliografie generală

1.1. Obiectivele cursului

Obiectivele cursului constau în deprinderea cunoașterii și însușirii normelor penale care se regăsesc în Partea specială a Codului penal, prin care se stabilesc faptele (comisive sau omisive) susceptibile să constituie infracțiuni, stabilindu-se condițiile în care ele trebuie să fie săvârșite pentru a fi considerate ca atare, precum și pedepsele aplicabile celor vinovați de comiterea lor. Cunoașterea și respectarea acestor norme are drept consecință, apărarea valorilor fundamentale ale societății, cum ar fi de pildă, suveranitatea, independența, unitatea și indivizibilitatea statului român, persoana, drepturile și libertățile acesteia etc., valori care sunt protejate de sistemul de drept penal actual, precum și cel viitor. (Noul Cod penal a fost adoptat prin Legea nr. 286/2009 publicată în M. Of. nr. 510 din 24 iulie 2009 și a fost pusă în aplicare prin Legea nr. 187/2012 publicată în M. Of. nr. 757 din 12 noiembrie 2012).

1.2. Concepția curriculară

Întrucât dreptul penal reprezintă o ramură a sistemului nostru de drept (subsistem) care reglementează relațiile de apărare socială prin interzicerea ca infracțiuni, sub sancțiuni specifice denumite pedepse, a acțiunilor sau inacțiunilor periculoase pentru valorile sociale, prin tragere la răspundere penală, în scopul apărării acestor valori, fie prin prevenirea infracțiunilor, fie prin aplicarea pedepselor, persoanelor care le săvârșesc, cursul de față își propune să ofere suportul de bază pentru înțelegerea normelor de incriminare a faptelor socialmente periculoase, considerate ca fiind infracțiuni, norme existente în Codul penal (art. 155-362) și în unele legi cu dispoziții penale.

Cursul este astfel conceput încât studenții să descopere legătura dintre normele penale generale și normele penale speciale și să se familiarizeze cu fiecare noțiune de infracțiune în special.

În acest sens, la sistematizarea studierii normelor de incriminare cuprinse în Codul penal în vigoare, Partea specială, s-a păstrat ordinea în care sunt prevăzute infracțiunile în cuprinsul acestei părți și felul în care faptele incriminate sunt încadrate în grupuri și subgrupuri potrivit coeficientului lor de omogenitate, păstrându-se atât nomenclatura acestora, cât și denumirile tehnice ale sistematizării: titluri, capitole, secțiuni.

Se procedează la examinarea incriminărilor cuprinse în fiecare titlu, în ordinea stabilită de Codul penal în vigoare, se prezintă cadrul incriminării faptelor cuprinse în

titlul de infracțiuni respectiv, se precizează specificul acestora și se prezintă elementele de omogenitate ale aceluși grup de infracțiuni, iar apoi se fac precizări referitoare la obiectul juridic generic și la aspectele comune aceluși grup de infracțiuni privitoare la obiectul material, subiecții infracțiunilor, conținutul constitutiv, formele de săvârșire și cele care privesc sancționarea acestora.

În continuare se trece la studierea fiecărei norme de incriminare în parte. Se începe cu prezentarea conținutului legal al faptei incriminate așa cum este descris în norma penală. Fapta poate fi incriminată într-o singură variantă ori în mai multe variante. În această din urmă situație, se determină conținutul legal al fiecărei variante (tip, atenuată, agravată, derivată).

Dacă fapta este incriminată într-o singură variantă, se trece la examinarea elementelor de structură ale acesteia, adică a obiectului juridic special, a obiectului material, a subiecților acestei infracțiuni, a conținutului constitutiv (latura obiectivă cu componentele sale: elementul material, urmarea imediată, legătura de cauzalitate și latura subiectivă cu elementele sale: vinovăția, mobilul și scopul), a formelor de săvârșire (actele de pregătire, tentativă, infracțiunea fapt consumat și infracțiunea fapt epuizat) și a sancțiunilor prevăzute în norma de incriminare. În cazul fiecărei infracțiuni se va insista asupra particularităților pe care aceasta le prezintă.

În cazul în care pe lângă varianta tip fapta este incriminată și în alte variante (agravate, atenuate, derivate), după examinarea conținutului variantei tip, se analizează elementele circumstanțiale ale celorlalte variante și apoi formele de săvârșire și sancțiunile.

La studierea normelor de incriminare a faptelor ca infracțiuni trebuie să se țină seama și de soluțiile pronunțate de instanțele judecătorești. Pentru aceasta au fost selecționate și prelucrate mai multe cazuri din practica judiciară, prezentate la finele fiecărui titlu. Au fost reproduse în sinteză deciziile Î.C.C.J. în recursul în interesul legii în legătură cu infracțiunile prevăzute în fiecare titlu în parte.

În scopul verificării gradului de însușire a cunoștințelor teoretice și a celor dobândite ca urmare a examinării cazurilor practice, au fost elaborate teste de evaluare și lucrare de verificare.

1.3. Scopul unităților de învățare

Unitățile de învățare selectate au fost astfel alese încât să ajute cursanții să dobândească o serie de competențe legate de fiecare incriminare, în raport de valoarea și relațiile sociale ocrotite.

Totodată, prin intermediul cursului, se dorește cunoașterea legislației penale române cu toate modificările intervenite până în prezent, precum și practica judiciară statornicită la nivelul Înaltei Curți de Casație și Justiție, Curții Constituționale și Curții Europene a Drepturilor omului.

De asemenea, nu s-a uitat rolul doctrinei în formarea și dezvoltarea ideilor, concepțiilor și teoriilor din dreptul penal, prin contribuția remarcabilă a unor personalități în domeniu, cum ar fi de pildă, profesorii Ion Tanoviceanu și Vintilă Dongoroz, precum și alte personalități care își desfășoară activitatea în prezent.

Referirile făcute și la noul Cod penal, completează volumul de cunoștințe necesar studenților pentru însușirea temeinică a normelor de drept penal special.

1.4. Tematica unităților de învățare

Unitatea de învățare 1 – Introducere;

Unitatea de învățare 2 – Infracțiuni contra siguranței statului – I;

Unitatea de învățare 3 – Infracțiuni contra siguranței statului – II;

Unitatea de învățare 4 – Infracțiuni contra siguranței statului – III;

Unitatea de învățare 5 – Infracțiuni contra persoanei; Infracțiuni contra vieții, integrității corporale și sănătății;

– Omuciderea;

Unitatea de învățare 6 – Infracțiuni contra vieții, integrității corporale și sănătății.

– Lovirea și vătămarea integrității corporale sau sănătății.

– Avortul;

Unitatea de învățare 7 – Infracțiuni contra libertății persoanei;

Unitatea de învățare 8 – Infracțiuni privitoare la viața sexuală;

Unitatea de învățare 9 – Infracțiuni contra demnității;

Unitatea de învățare 10 – Infracțiuni contra patrimoniului – I;

Unitatea de învățare 11 – Infracțiuni contra patrimoniului – II;

Unitatea de învățare 12 – Infracțiuni contra patrimoniului – III;

Unitatea de învățare 13 – Infracțiuni contra autorității – I;

Unitatea de învățare 14 – Infracțiuni contra autorității – II.

1.5. BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

I. Tratatе, cursuri, monografii

- A. Boroі, *Drept penal, Partea specială*, ed. a II-a, Ed. C.H. Beck, București, 2008.
- A. Boroі, *Drept penal, Partea specială. Conform noului Cod penal*, ed. a II-a, Ed. C.H. Beck, București, 2011.
- C. Bulai, A. Filipaș, C. Mitrache, *Instituții de drept penal. Curs selectiv pentru examenul de licență*, Ed. Trei, București, 2001.
- C. Bulai, B. Bulai, *Manual de drept penal. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2007.
- C. Bulai, *Curs de drept penal, Partea specială*, vol. I, Tipografia Universității din București, 1975.
- C. Bulai, *Curs de drept penal, Partea specială*, vol. II, Tipografia Universității din București, 1975.
- C. Bulai, *Manual de drept penal, Partea generală*, Ed. All, București, 1997.
- C. Sima, *Măsurile de siguranță în dreptul penal contemporan*, Ed. All Beck, București, 1999.
- I. Dobrinescu, *Infracțiuni contra vieții persoanei*, Ed. Academiei Române, București, 1987.
- V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, Ed. Academiei Române, București, 1971.

- V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, Ed. Academiei Române, București, 1971, vol. IV, 1972.
- P. Dungan, T. Medeanu, V. Pașca, *Drept penal. Partea specială*, vol. I, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2012.
- G. Antoniu, C. Bulai, Gh. Chivulescu, *Dicționar juridic penal*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976.
- G. Antoniu, *Tentativa*, Ed. Tempus, București, 1995.
- G. Antoniu, *Vinovăția penală*, Ed. Academiei Române, București, 1995.
- G. Antoniu, C. Bulai, *Practică judiciară penală*, vol. III, Ed. Academiei Române, București, 1992.
- G. Antoniu, C. Bulai, *Practică judiciară penală*, Ed. Academiei Române, București, 1992.
- G. Antoniu, în T. Vasiliu și colab., *Codul penal al României, comentat și adnotat, Partea specială*, vol. I, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1975.
- Gh. Ivan, *Drept penal, Partea specială*, Ed. C.H. Beck, București, 2009.
- Gh. Mateuț, *Drept penal special*, Ed. Lumina Lex, București, 1999.
- Gh. Nistoreanu, V. Dobrinoiu, I. Pascu, I. Molnar, Al. Boroi, V. Lazăr, *Drept penal. Partea specială*, Ed. Europa Nova, București, 1999.
- I. Pascu ș.a., *Drept penal, Partea specială*, Ed. Hamangiu, București, 2009.
- I. Pascu și colab., *Drept penal. Partea specială. Caiet de seminarii*, Ed. Hamangiu, București, 2009.
- I. Pascu, *Drept penal. Partea specială*, Ed. Lumina Lex, București, 2004.
- I. Pascu, S. Ivan, *Tâlăria, aspecte de teorie și practică judiciară*, Ed. Ministerului de Interne, București, 1992.
- I. Ristea, *Regimul circumstanțelor în dreptul penal român*, Ed. C.H. Beck, București, 2009.
- I. Ristea, *Drept penal. Partea specială*, Ed. Universității din Pitești, 2010.
- I. Vasiu, *Drept penal. Partea specială*, vol. I, Ed. Albastră, Cluj-Napoca, 1997.
- M. Basarab, L. Moldovan, V. Suianu, *Drept penal. Partea specială*, vol. I, Cluj-Napoca, 1985.
- O. Loghin, A. Filipaș, *Drept penal român. Partea specială*, Casa de editură și presă Șansa SRL, București, 1992.
- O. Loghin, *Drept penal român. Partea specială*, vol. I, Casa de editură și presă Șansa SRL, București, 1994.
- O. Loghin, T. Toader, *Drept penal român. Partea specială*, ed. a 4-a revăzută și adăugită, Casa de editură și presă „Șansa”, București, 1994.
- O.A. Stoica, *Drept penal, Partea specială*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1976.
- S. Tamaș, *Dicționar politic*, Ed. Academiei Române, București, 1993.
- T. Toader, *Drept penal român. Partea specială*, Ed. Hamangiu, București, 2011.
- T. Toader, *Infracțiunile prevăzute în legile speciale*, Ed. Hamangiu, București, 2012.
- T. Vasiliu, D. Pavel, G. Antoniu, D. Lucinescu, V. Papadopol, V. Rămureanu, *Codul penal comentat și adnotat, Partea specială*, vol. I, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1975.
- V. Cioclei, *Drept penal, Partea specială*, Ed. Universul juridic, București, 2007.

- V. Cioclei, *Drept penal. Partea specială. Infrațiuni contra persoanei*, Ed. Universul Juridic, București, 2007.
- V. Dobrinioiu, *Drept penal. Partea specială*, vol. I, Ed. Lumina Lex, București, 2004.
- V. Dobrinioiu, N. Conea, M. Dobrinioiu, C. Romișan, *Cauze penale comentate. Partea specială*, Ed. Semne, București, 2003.
- V. Dobrinioiu, I. Pascu, *Noul Cod penal. Comentat*, vol. II. *Partea specială*, Ed. Universul Juridic, București, 2012.
- V. Dongoroz, *Drept penal, Tratat*, reeditarea ediției din 1939, Asociația Română de Științe Penale, București, 2000.
- V. Dongoroz, *Noul Cod penal și Codul penal anterior. Presentare comparativă*, Ed. Politică, București, 1969.
- I. Ristea, *Reflectarea normelor constituționale în legislația penală română în vigoare*, Ed. Universității din Pitești, 2006.
- V. Iftenie, Al. Boroi, *Infrațiunile de lovire și vătămare a integrității corporale sau a sănătății*, Ed. Juridică, București, 2002.
- V. Pantea, *Infrațiunea politică și dreptul penal contemporan*, Ed. Lumina Lex, București, 1998.

II. Studii și articole în literatura de specialitate

- G. Antoniu, *Considerații asupra infracțiunii de furt*, în R.R.D. nr. 12/1973, p. 92.
- G. Antoniu, *Unele reflecții cu privire la tentativă în cazul infracțiunii complexe*, în R.R.D. nr. 10/1983, pp. 38-48.
- O. Loghin, *Unele observații asupra reglementării în Codul penal în vigoare a infracțiunii de perversiune sexuală*, în A.U.I., 1980, p. 57.
- O. Loghin, *În legătură cu infracțiunea de însușire a bunului găsit*, în R.R.D. nr. 5/1970, p. 107.
- I. Ristea, *Noul Cod penal. Observații critice*, în R.D.P. nr. 2/2006.
- M. Dobrinioiu, *Accesul ilegal la poșta electronică*, în R.D.P. nr. 3/2008, pp. 122-127.
- C. Bulai, *Infrațiunile politice*, în R.D.P. nr. 3/1995, p. 32.
- Gh. Vizitiu, *Înșelăciunea în contracte comerciale prin folosirea biletului la ordin*, în Dreptul nr. 2/2001, p. 117.
- V. Pătulea, *Delimitarea tentativei de infracțiunea consumată în cazul tâlhăriei care a avut ca urmare praeterintenționată moartea victimei*, în R.R.D. nr. 11/1988, pp. 49-58.
- D. Marinescu, *Infrațiunea de tâlhărie în concurs cu infracțiunea de ultraj contra bunelor moravuri*, în R.R.D. nr. 11/1971, pp. 41-44.
- C. Mitrache, *Pluralitatea de victime în cazul tâlhăriei*, în R.D.P. nr. 2/1995, pp. 119-121.

III. Jurisprudență

- C.A. București, Secția I penală, decizia nr. 306/1998, în R.D.P. nr. 3/2001, p. 147.
- C.A. București, Secția I penală, decizia nr. 70/A/1996, în R.D.P. nr. 2/1997, p. 134.

- C.A. Pitești, decizia penală nr. 356/R/1995, în R.D.P. nr. 3/1996, p. 133.
- C.C., decizia nr. 419 din 25 mai 2006, în M. Of. nr. 516 din 14 iunie 2006.
- C.C., decizia nr. 5/1999 (M. Of. nr. 95 din 5 martie 1999).
- C.C., decizia nr. 5/1999 (M. Of. nr. 95 din 5 martie 1999).
- C.C., decizia nr. 10/1996 (M. Of. nr. 89 din 30 aprilie 1996).
- C.C., decizia nr. 150/1999 (M. Of. nr. 605 din 10 decembrie 1999).
- C.S.J., dec. pen. nr. 4352 din 7 noiembrie 2001, în Dreptul nr. 3/2002, p. 161.
- C.S.J., dec. pen. nr. 592/200, în Dreptul nr. 6/2001, p. 152.
- C.S.J., Secția penală, dec. nr. 355/1999, în R.D.P. nr. 1/2001, p. 141.
- Î.C.C.J., Secția penală, decizia nr. 2080/2007, în Jurisprudența Secției penale pe anul 2007, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 23.
- Legea nr. 182/2002.
- Legea nr. 21/1991 a cetățeniei române (republicată în M. Of. nr. 98 din 6 martie 2000).
- O.U.G. nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România (republicată în M. Of. nr. 421 din 5 iunie 2008).
- Plenul T.S., decizia de îndrumare nr. 8/1971, în C.D./1971, p. 39.
- Plenul T.S., decizia de îndrumare nr. 7/1975, în C.D./1975, p. 51.
- Plenul Trib. Suprem, Decizia de îndrumare nr. 9/1961, în C.D. 1961, pp. 61-62.
- Plenul Trib. Suprem, Decizia de îndrumare nr. 9/1961, în C.D. 1961, pp. 61-62.
- T.S., dec. pen. nr. 2593/1974, în R.R.D. nr. 3/1975, p. 63.
- T.S., dec. pen. nr. 2819/1983, în C.D./1983, p. 235.
- T.S., dec. pen. nr. 2181/1972, în Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1969-1975, de V. Papadopol, M. Popovici, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, p. 175.
- T.S., dec. pen. nr. 41/1973, în R.R.D. nr. 3/1974, p. 134.
- T.S., dec. pen. nr. 2753/1971, în R.R.D. nr. 4/1971, p. 149.
- Trib. Suprem, Secția penală, decizia nr. 2255/1986, în R.R.D. nr. 4/1987, p. 77.
- Trib. Suprem, Secția penală, decizia nr. 1935/1981, în R.R.D. nr. 7/1982, p. 81.
- Decizia Curții Constituționale nr. 273/2000 (M. Of. nr. 101 din 28 februarie 2001).

IV. Acte normative

- Constituția României.
- Codul penal.
- Noul Cod penal adoptat prin Legea nr. 286/2009.
- Codul de procedură penală.
- Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor, publicată în M. Of. nr. 627 din 20 iunie 2006.
- Legea nr. 302/2004, modificată și completată prin Legea nr. 224/2006 și Legea nr. 222/2008.
- Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950, ratificată de România prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994, publicată în M. Of. nr. 135 din 31 mai 1994.
- Legea nr. 51/1991 (M. Of. nr. 163 din 7 august 1991).
- Legea nr. 21/1991 (republicată în M. Of. nr. 98 din 6 martie 2000).
- Legea nr. 140/1996 (M. Of. nr. 7 din 12 ianuarie 1990).

- Legea nr. 197/2000 (M. Of. nr. 568 din 5 noiembrie 2000).
- O.U.G. nr. 207/2000 (M. Of. nr. 594 din 22 noiembrie 2000).
- Legea nr. 677/2001 (M. Of. nr. 790 din 12 decembrie 2002).
- O.U.G. nr. 89/2001 (M. Of. nr. 338 din 26 iunie 2001).
- O.U.G. nr. 143/2002 (M. Of. nr. 804 din 05 noiembrie 2002).
- O.U.G. nr. 58/2002 (M. Of. nr. 351 din 27 mai 2002).
- O.U.G. nr. 194/2002 (republicată în M. Of. nr. 421 din 5 iunie 2008).
- Legea nr. 182/2002 (M. Of. nr. 248 din 12 aprilie 2002).
- Legea nr. 169/2002 (M. Of. nr. 261 din 18 aprilie 2002).
- Legea nr. 656/2002 (M. Of. nr. 904 din 12 decembrie 2002).
- Legea nr. 39/2003 (M. Of. nr. 50 din 29 ianuarie 2003).
- Legea nr. 535/2004 (M. Of. nr. 1.161 din 8 decembrie 2004).
- Legea nr. 278/2006 (M. Of. nr. 601 din 12 iulie 2006).
- Legea nr. 85/2006 (M. Of. nr. 359 din 21 aprilie 2006).
- Legea nr. 337/2007 (M. Of. nr. 841 din 8 decembrie 2007).
- O.U.G. nr. 198/2008 (M. Of. nr. 824 decembrie 2008).